

'ארצי'ט' - באיזה אדר מציינים?

כתוב בשו"ע הב"י (סי' תקס"ח ס"ז): "כשאירע יום שמת אביו או אמו באדר [=בשנה פשוטה], והשנה [=הנוכחית, עליה אנו דנים, היא] מעוברת- יתענה באדר ב". וכתב הרמ"א: "הגה. ויש אומרים דיתענה בראשון, אם לא שמת בשנת העיבור באדר-שני, דאז נוהגים להתענות בשני. וכן המנהג להתענות בראשון. מיהו יש מחמירין להתענות בשניהם". עכ"ל.

ובדרך כלל נהגו הספרדים כדעת המחבר לקיים מנהגי יארצי'ט באדר-ב', ואילו האשכנזים נהגו כהרמ"א - באדר-א'.

ולגבי מנהגנו, הנה בלקוטי שיחות כרך ט"ז עמ' 342 הערה 5 (הובא בשערי הלכה ומנהג או"ח ח"ב עמ' רפח הערה 37, ובשלחן מנחם ח"ג עמ' שה הערה 39), דן הרבי באיזה אדר מציינים את ז' באדר, ומביא בזה הכרעה מהמשנה ברורה וערוך השלחן וארחות חיים (החדש) ועוד, שנוהגים לציין זאת באדר ראשון. לכאורה המדובר בז' אדר, אבל המעיין בספרים הללו בפנים יראה שמדובר על השאלה לעניין כל יארצי'ט שחל בחודש אדר.

אי לכך, ברורה ההכרעה הכללית לציין זאת באדר-ראשון. ומה שמוסרים לאחרונה בשם הרה"ח ר"ל שי' גרונר שהי' מענה להחמיר בשני האדרים, אולי אינו הוראה לרבים (וודאי שמה שהבאתי ב'התקשרות' גיליון תמ"ט עמ' 19 הערה 52 בשם רבנים מאנ"ש להחמיר לנהוג מנהגי יארצי'ט גם באדר-שני, אינו מסורת מרבתינו, אלא ציון ההנהגה בפועל של אנ"ש בארה"ק כפי הידוע להם).

הרב יוסף שמחה גינזבורג, עומר

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קכט

ערב שבת קודש

פרשת פקודי

א' באדר ב' התשע"ו

שנת ה'קהל

יוצא לאור עליידי

צעירי אגודת חב"ד באה"ק

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

הלכות ומנהגי חב"ד

* בכמה תחפושות וכובעי פורים (במיוחד של חיילים ושוטרים ממזרח אירופה) ובכובעי חורף (קוצ'מע), נמצא שעטנז גמור. החכם עיניו בראשו לבודקם מראש במעבדת-שעטנז מוסמכת.⁵
מבצע פורים:

יש לעורר על ההכנות לענייני פורים (ואף בשבת, שהרי "מפקחין על צורכי ציבור בשבת"), כדי שיעשו באופן מסודר ובהצלחה, ובהדגשה מיוחדת ליהודים הנמצאים בתיזוקנים, בתי-רופאים, בתי-האסורים, ובצבא [ובמשרה] בכל מקום, ועל-אחת-כמה-זוכמה בנוגע לצה"ל, שעומדים ומגינים בגופם במסירת-נפש ממש על גבול ארץ-ישראל. ו"שמחה פורץ גדר" תגרום הצלחה רבה בכל זה.
 כמו-כן יש להשתדל בעוד מועד לדאוג לנתינת צורכי הפורים לכל הזקוקים לכך.
 (המשך "מבצע פורים" יבוא בעז"ה).

הכנות לפורים:

בקשר למצוות ומבצעי חג הפורים, כתב הרבי: "אשר כל זה דורש זמן והכנה ופעולה - על-כל-פנים מתחיל מראש-החודש", וכן: "כבכל דבר חשוב - צריכה להיות הכנה מבעוד מועד, על-כל-פנים מראש-החודש".²
 יש להתחיל ולהשלים מבעוד מועד את כל ההכנות הדרושות למבצע פורים בכל העולם כולו, שלא יישאר אפילו יהודי אחד בפניה נידחת בקצווי תבל שלא יהיה נכלל במבצע פורים.³
 נוסף על קיום כל המצוות דימי הפורים על-ידי כל אחד ואחת, יש להרעיש ולפרסם בכל מקום ומקום, הן בחו"ל וכן (ועל-אחת-כמה-זוכמה) בארצנו הקדושה, על-דבר ההשתדלות שכל ענייני פורים יהיו באופן ד"ברוב עם הדרת מלך".⁴

(1) לקוטי-שיחות כרך יא עמ' 340. ובהתוועדויות תשד"מ ח"ב עמ' 1103 "שלושים יום לפני החג, היינו בפורים ושושן-פורים קטן".
 (2) ממכתב (כללי-פרטי) אדר"ח אדר תשמ"ב.
 (3) משיחת ש"פ תרומה תנש"א ס"י. ספר-השיחות ח"א עמ' 350. בכמה שנים היה הרבי מקשר את ההתעוררות ל"מבצע פורים" עם 'מבצע תורה', כמרו"ל "ליהודים היתה אורה - זו תורה" ('אוצר מנהגי חב"ד', חודש אדר, עמ' רפז).
 (4) משיחת ש"פ ויקרא תשמ"ט ס"ח, ספר-השיחות ח"א עמ' 335, ושם פירוט: במשתה ושמחה - שהולכים לשמח מבית לבית (מלבד ההשתתפות ברוב עם לאחר הסעודה עם בני משפחתו);

במתנות לאביונים - לתת ברוב עם לגבאי או לקופה של צדקה (שהרי לעניים עצמם יש לתת בתכלית הזהירות בכבודם). וכל זה - כהוספה באחדות-ישראל, הבאה כהכנה לסיים הגלות, עיי"ש.
 (5) לוח 'דבר בעתו'.

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

א' באדר-שני ה'תשע"ו - ח' באדר-שני ה'תשע"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	א' באדר-שני	הלכות נזירות. פרק ג-ה.	ה' כלי המקדש והעובדים בו פרק ה.	מל"ת רב. רג. רד.
ש"ק	ב' באדר-שני	פרק ו-ח.	פרק ו.	מל"ת רה. רו. רח. רז.
א'	ג' באדר-שני	פרק ט-י. הלכות ערכין וחרמין.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ז.	מ"ע צג. קיד.
ב'	ד' באדר-שני	פרק ב-ד.	פרק ח.	מ"ע קטו. קטז. קיו.
ג'	ה' באדר-שני	פרק ה-ז.	פרק ט.	מ"ע קמה. מל"ת קי.
ד'	ו' באדר-שני	פרק ח. תהי ידך וגו'. ספר זרעים והוא ספר שביעי.. הלכות כלאים.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק י.	מל"ת קיא. רטו.
ה'	ז' באדר-שני	פרק ג-ה.	ה' ביאת המקדש.. בפרקים אלו. פרק א.	מל"ת רטז.
ו'	ח' באדר-שני	פרק ו-ח.	פרק ב.	מל"ת ריז. ריח.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ותפילין	זמן ציצית	זריחה החמה	זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה								
ו', א' באדר שני	3:57	4:45	5:06	6:03	8:52	11:51	12:21	5:45.8	6:10	
ש"ק, ב' באדר שני	3:56	4:43	5:05	6:02	8:51	11:51	12:21	5:46.5	6:11	
א', ג' באדר שני	3:54	4:42	5:03	6:01	8:50	11:51	12:21	5:47.2	6:11	
ב', ד' באדר שני	3:53	4:41	5:02	5:59	8:49	11:50	12:20	5:47.9	6:12	
ג', ה' באדר שני	3:52	4:39	5:01	5:58	8:49	11:50	12:20	5:48.6	6:13	
ד', ו' באדר שני	3:50	4:38	4:59	5:57	8:48	11:50	12:20	5:49.3	6:13	
ה', ז' באדר שני	3:49	4:37	4:58	5:56	8:47	11:49	12:19	5:50.0	6:14	
ו', ח' באדר שני	3:48	4:35	4:57	5:54	8:46	11:49	12:19	5:50.7	6:15	

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסיודרו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
פקודי	5:09	6:22	5:24	6:24	5:15	6:23	5:27	6:24
ויקרא/זכור	5:14	6:27	5:29	6:29	5:20	6:28	5:31	6:29

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב
 עורך אחראי: לוי-יצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
 מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000
 טל' 0722770100, פקס: 03-9606169, ISSN 0793-7474
 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

גם המנוחה צריכה להיות חלק מה'מסע'

סיום ספר בתורה מעורר לחשבון ולסך-הכול, במיוחד ספר שמות, הכולל את כל עבודת האדם, מ'ציאת מצרים' ועד עשיית 'משכן' ודירה לו יתברך, ופרשת 'פקודי' במיוחד • ההוראה הנלמדת מהפסוק האחרון בספר: אין חניה לשם מנוחה בלבד, אלא עליה להיות חלק מה'מסע' לדרגה נעלית יותר • בכוח כל אחד ואחד להגיע לגילויים הכי נעלים, לעיתים אף בלי שירגיש • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

הנפש ולעשות סך-הכול מכל השבוע, והכנה לשבוע החדש⁵; ועד שבכל יום – הזמן לזה הוא בסוף היום, בקריאת שמע שעל המטה, לפני "בידך אפקיד רוחי".

מזה מובן, שכן הוא גם כאשר מסיימים תקופה (בחיים עם ה)תורה⁶ – ספר שלם בתורה⁷, שכל פר בתורה הוא עניין⁸ בפני עצמו⁹ (כפי שרואים

א. בשבת זו סיימו את ספר השני מחמישה חומשי תורה – ספר שמות.

כל סיום בתורה ובקדושה בכלל צריך לעורר אצל היהודי (המסיים) התעוררות מיוחדת לעשות חשבון צדק וסך-הכול מעבודתו בתקופה שלפני זה, וגם להתכונן לשלב החדש בעבודה, שמתחילה עכשיו, ובנידון דידן – התחלת ספר ויקרא.

כפי שרואים בסיומים של תקופות שונות בחייו (ובעבודתו) של יהודי: בסוף השנה – חודש אלול, חודש החשבון¹; על שנה שעברה, שיהודי צריך לעשות חשבון הנפש וסך-הכול מהנהגתו במשך השנה, וגם לעשות ההכנות המתאימות לשנה החדשה; בסוף כל חודש – ערב ראש-חודש (שנקרא "יום כיפור קטן"²) זמן המתאים לעשות חשבון מהעבודה במשך החודש, ולהתכונן לחודש החדש; ערב שבת³ (וגם – שבת⁴) הוא זמן לחשבון

1) ראה ספר המאמרים אידיש עמ' 75, 78, 129. וראה לקוטי מהר"ל הל' ימים הנוראים. ל"ת להאריז"ל עה"פ (תצא כא, יג) ובכתה גו' ירח ימים. טוא"ח ר"ס תקפא. לקו"ת ד"ה אני לדודי. וראה לקו"ש ח"ט עמ' 590 (ועוד) בהערה ד"ה חודש אלול.

2) ראה אוה"ת בא עמ' רנג. ועוד.
3) ראה אגה"ת ספ"י (בלילה) "לפני יום השבת".
4) אותיות תשב (אלא שהתשובה דשבת (עצמו) היא תשובה

עילאה, הבאה לאחרי ההקדמה דתשובה תתאה לפני השבת) – אגה"ת שם.

5) שמתברך מיום השבת (זח"ב סג, ב. פח, א).

6) כפתגם אדה"ז הידוע: שצריך לחיות עם הזמן, עם פרשת השבוע ("היום יום" ב' חשון. ס' השיחות תש"ב עמ' 92 ואילך).

7) ובפרט (ע"פ מנהג ישראל) שבסיום הספר מכריזים "חזק חזק ונתחזק" – ראה לקו"ש חכ"ה עמ' 474. וש"נ.

8) היינו, אף שסיפור המאורעות בכל הספרים הם המשך אחד, מ"מ כל ספר הו"ע בפ"ע ויש בו תוכן מיוחד ששונה משאר הספרים. ולהעיר מהכלל (פסחים ו, ב. וש"נ) שאין מוקדם ומאוחר בתורה (אבל כן הוא גם בספר אחד עצמו). וראה גיטין ס, א – אבל בכל פעם יש טעם ע"ז (ראה של"ה תב, ב).

9) כנראה מדיוק חלוקת ספרים בחז"ל – ראה הערות הבאות. וראה שבת קטז, א. ולהעיר מגיטין שם. רמב"ם הל' ס"ת

פ"ז הי"ד טז. וראה שם פ"ח – החלוקה לה' ספרים. וראה סוטה לו, ריש ע"ב בנוגע ל"חומש שני" (שמות) ו"חומש פקודים" (במדבר); ושם מ, ב (במשנה). ע"ז כה, א בנוגע

המילה "עדות" – רומזת ל"עדיים" (כתרים) שבניישראל קיבלו בשעת מתן-תורה. על-ידי חטא העגל איבדו בניישראל את העדיים, כנאמר (שמות לג), "ויתנצלו בניישראל את עדיים מהר חורב". בזמן עשיית המשכן נתרצה להם הקב"ה (כדאיתא במדרש-רבה) וחזרו ונמשכו להם העדיים. על-שם זה נקרא המשכן "משכן העדות".

(אור-התורה כרך ו עמ' ברלג)

ובצלאל... עשה את כל אשר ציווה ה' את משה (לח, כב)

בירושלמי (ברכות פ"ד ה"ג) מובא שי"ח הברכות שבתפילת שמונה-עשרה הן כנגד י"ח הציויים ("כאשר ציווה ה'") המופיעים בפרשתנו, מ"זאיתו אהליאב" (פסוק כג) עד לסוף הפרשה. אבל "אשר ציווה ה'" האמור בפסוק זה איננו מן המניין, מאחר שנזכר בו רק בצלאל בלא אהליאב.

ויש להבין: (א) מה הקשר בין ברכות התפילה למשכן? (ב) מדוע מונים אך ורק את הפסוקים שנזכר בהם גם אהליאב?

אלא: תוכן המשכן ותוכן עניין התפילה – חד הוא: בירור וזיכוך הדברים הנחותים ביותר והפיכתם משכן להשראת השכינה. המשכן נבנה מחומרים גשמיים שעליהם נעשה מקום להשראת השכינה. התפילה אף היא מעלה עניינים ארציים למעלה, כידוע שהתפילה היא בבחינת "סולם מוצב ארצה (עניינים ארציים) וראשו מגיע השמימה".

כשם שתפילה עניינה להעלות את החומריות הנמוכה של העולם, כן עליה להעלות גם את החלקים התחתונים והנחותים שבנפש. לכן מונים את י"ח הציויים רק מהכתובים שבהם נזכרו גם בצלאל וגם אהליאב, כי בצלאל היה מגדולי השבטים, ואילו אהליאב מהשבטים הירודים (רש"י שמות לה, לד). וכאמור, התפילה עניינה הוא להעלות לא רק את ה'בצלאל' שבנפש אלא גם את ה'אהליאב' שבה.

(ליקוטי-שיחות כרך א, עמ' 199)

ויעשו בניישראל ככל אשר ציווה ה' את משה כן עשו (לט, לב)

מדוע חזרה התורה על כל פרטי עשיית המשכן וכליו (בפרשיות ויקהל-פקודי) ולא הסתפקה בפסוק "ויעשו בניישראל ככל אשר ציווה ה' את משה כן עשו"?

אלא, כאשר התורה כופלת עניין מסוים, הרי זה מפני חביבות הדבר. לכן, למשל, נכפלה פרשת אליעזר בתורה, כי "יפה שיחתו של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים" (רש"י בראשית כד, מב). המשכן, מקום השראת השכינה, כה יקר וחביב לבניישראל, עד שמשום זה כפלה התורה את כל פרטיו.

(ליקוטי-שיחות כרך טז, עמ' 458)

* * *

ועוד: על המשכן "אשר ציווה ה' את משה", מסופר בפרשיות תרומה ותצווה, ועל המשכן שעשו "בניי ישראל" מסופר בפרשיות ויקהל-פקודי. שני אלה מרמזים לשני ה"משכנות" – הרוחני והגשמי. המשכן שהראה הקב"ה למשה הוא משכן רוחני, המשכן שלמעלה; והמשכן שעשו בניישראל היה משכן גשמי.

לכן, אף שכבר נאמרו כל פרטי המשכן בפרשיות תרומה ותצווה – חזרו ונכפלו בפרשיות ויקהל ופקודי, כי בכל אחת מהפרשות מדובר במשכן "שונה".

(ליקוטי-שיחות כרך א עמ' 196)

פרשת פקודי

אלה פקודי (לה, כא)

חז"ל אומרים (בבא מציעא מב, א) שאין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין, ועל כן ספירת הדבר מהווה גורם מפריע לברכה. אבל כאשר הספירה נעשית "על פי משה", הדבר מביא את המשכת השכינה וממשיך ברכה בלתי מוגבלת.

לכן ההלכה קובעת שאין למנות את ישראל, אפילו לדבר שבקדושה – כדי לדעת, למשל, אם יש 'מניין' – אלא באמצעות פסוק. ויש לומר שגם מניין זה הוא בכלל "אשר פוקד על פי משה", שהרי הפסוק הוא מתורת משה.

באיזה פסוק מונים? בספר הפרדס לרש"י מובא שהפסוק הוא "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך", שיש בו עשר מילים. ואולם, אף שתוכן הפסוק קשור במיוחד לבית הכנסת, נהגו בדורות האחרונים למנות בפסוק "הושיעה את עמך וברך את נחלתך ורעם ונשאם עד העולם". ויש לומר שהסיבה לכך היא, משום שבעקבתא דמשיחא, כאשר יהודים נפגשים יחד, הבקשה והמשאלה הראשונה שלהם היא "הושיעה את עמך" – שתבוא כבר הגאולה.

(מהתוועדות שבת קודש פרשת ויקהל פקודי תשמ"ג. התוועדות תשמ"ג כרך ב, עמ' 1138)

אלה פקודי המשכן משכן העדות (לה, כא)

המשכן משכן. שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין (רש"י)

רש"י מפרש ש'משכן' מלשון משכון, דבר שאמנם לוקחים אותו לזמן מסויים, אבל הוא נשאר בשלמותו. מכאן שחורבן שני בתי המקדש הוא באופן שמיד עם בניין הבית השלישי יחזור בשלמותו כל המעלות שהיו בשני הבתים הקודמים.

הביטוי "משכן העדות" רומז גם לכך, שכל מה שעתידי לבוא בימות המשיח תלוי במעשיהם ועבודתם של ישראל בעת הגלות:

הקב"ה קרא לישראל 'עדים', כדכתיב (ישעיה מג, י), "אתם עדי", כי הם המגלים, 'מעידים' ומספרים את הקב"ה בעולם. כשם שאברהם אבינו הקריא את שמו הגדול לבאי עולם, כך בני ישראל בונים (במעשיהם ועבודתם עכשיו) את "משכן העדות" שעליו ועל בית המקדש אמרו חז"ל בגמרא (שבת כב, ב), "עדות היא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל".

(מהתוועדות שבת קודש פרשת ויקהל פקודי תשמ"ו. התוועדות תשמ"ו כרך ב, עמ' 673)

אלה פקודי המשכן משכן העדות (לה, כא)

הלשון הכפול "המשכן משכן" רומז לשני המשכנים – המשכן הרוחני שלמעלה והמשכן הגשמי שלמטה. אך המילה "העדות" נאמרה במשכן השני דווקא – המשכן הגשמי. כי 'עדות' שייכת רק בדבר מכוסה ונעלם; על דבר גלוי אין צורך בעדות. ומאחר שבמציאות הגשמית לא נראית אלוקות בגילוי, לכן זקוקים ל'עדות' על כך שבמשכן הגשמי היתה השראת השכינה.

(ליקוטי שיחות כרך א עמ' 198)

הזה הגשמי והחומרי. ובהמשך לזה¹⁴ – אודות השבירה וביורר (קליפת) מצרים עלידי עשר המכות, שזה קאי על כללות העבודה של בירור וזיכון גשמיות וחומריות העולם; ועד – שמביא ליציאת מצרים, להשתחרר מעול שיעבוד המיצרים וגבולים של העולם, כהכנה¹⁵ ל"תעבדון את האלוקים על ההר הזה"¹⁶, מתן תורה¹⁷, שאז נתבטלה הגזירה של עליונים לא ירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה¹⁸, ואני המתחיל – וירד ה' על ה'סיני ונתן תורה ומצוות, ביחד עם הכוח לעשות מעולם הזה הגשמי – (חפצא של) קדושה, ולהשלים תכלית בריאת כל העולמות – לעשות דירה לו יתברך בתחתונים.

ועד – השלימות בזה¹⁹ עלידי 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'²⁰, שבני ישראל עשו משכן להקב"ה החל מעשייתם ומלאכתם בהבאת נדבות המשכן, מהדברים הגשמיים שבעולם ("זהב וכסף ונחושת גו"), שמוזה יעשו משכן להקב"ה כמסופר בפרטיות בהמשך ספר שמות²¹ (ובפרט – בסיומו) אודות הציווי על עשיית המשכן וכלי המשכן, ואחר כך אודות העשייה בפועל.

ג. ולאחרי זה באים לסיום והמשך ספר שמות – פרשת פקודי, ששם מדובר בפרט אודות החשבון

14) בפרשיות וראה בא ובשלח.

15) וגם גלות מצרים (בתחילת ספר שמות) היא הכנה למ"ת, כמבואר בכ"מ (תו"א ע"ד, א. ועוד) שגלות מצרים היה כור הברזל (ואתחנן ד, כ) שעלידו נתברר ונודרך ישראל, ועל ידם – נודרך העולם, ועי"ז נעשה ההכנה להגילוי דמתן תורה כו'.

16) שמות ג, יב. וראה תו"א סז, סע"ב. וראה בארוכה לקו"ש ח"א עמ' 265 ואילך. ח"ו עמ' 239.

17) בפרשת יתרו. ובהמשך לזה – הדינים בפ' ואלה המשפטים (מה הראשונים מסיני אף אלה מסיני. וגם בסיום הפרשה – ע"ד מתן תורה).

18) תנחומא וארא טו. שמו"ר פי"ב, ג. ועוד.

19) כדאיתא במדרש (במדב"ר פי"ג, ב. פי"ב, ו. ובכ"מ) "אימתי שרתה השכינה בארץ ביום שהוקם המשכן", שאז נשלמה המשכת השכינה בארץ שהתחילה במתן תורה, כי במ"ת היה בעיקר הגילוי מלמעלה, ושלימותה היא כשנעשה ע"י עבודת המטה דווקא – 'ועשו לי מקדש גו' (ראה בארוכה לקו"ש ח"א עמ' 150 ואילך. וש"נ).

20) תרומה כה, ח.

21) בפרשיות תרומה, תצוה, תשא ויקהל.

בפשטות גם מתוכן כל ספר) – הרי זה בוודאי¹¹ זמן המתאים לעשות חשבון הנפש וסך הכול מתוכן הספר, ההוראה והעבודה שלו, ולהתכונן במיוחד לעבודה החדשה הבאה בספר החדש.

כל עניין בתורה הוא בתכלית הדיוק. ולכן מובן, שה(תוכן של ה)חשבון וסך הכול בסיום ספר שמות וההכנה לעבודה שלאחרי זה, מרומזים בתורה גופא – בחלק שקוראים ולומדים בסיום ספר שמות – פרשת פקודי (שתוכנו הגלוי הוא חשבון וסך הכול), ולאחרי זה – בתחילת ספר ויקרא, פרשת ויקרא. כדלקמן.

ב. בספר שמות (שהוא ספר שלם בפני עצמו כנ"ל) משתקפת כללות עבודת האדם¹², מתחילתה ועד סופה:

התחלת הספר "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה", הירידה בגלות מצרים¹³, המורה ומבטאת (בעבודת האדם) – את כללות ירידת הנשמה (בני ישראל) (מצרים לשון) מיצר הגוף ומיצר העולם

לספר בראשית (ספר הישר). ועוד.

10) ראה ב"ר פ"ג, ה (וראה שם פס"ד, ח): ה' פעמים כתיב כאן אורה כנגד חמשה חומשי תורה כו', ספר בראשית שבו נתעסק הקב"ה וברא את עולמו כו', ספר ואלה שמות שבו יצאו ישראל מאפילה לאורה כו', ספר ויקרא שהוא מלא הלכות רבות כו', ספר במדבר שהוא מבדיל בין יוצאי מצרים לבאי הארץ כו', ספר משנה תורה שהוא מלא הלכות רבות כו'.

11) ובמכ"ש וק"ו מהחשבון בסיום תקופת הנ"ל בזמן העולם (כסוף שנה, סוף חודש וכו'), עאכ"כ בסיום ספר בתורה – שהיא מקור כל הדברים שבעולם, אסתכל באורייתא וברא עלמא (זח"ב קסא, רע"ב). ובשביל התורה נברא כל העולם (פרש"י ר"פ בראשית).

12) לאחרי ספר בראשית – שתוכנו בעיקר ע"ד הבריאה (לפני שנתגלה בה כוונת בריאתה בשביל התורה ובשביל ישראל – ראה לקו"ש חט"ו עמ' 478), וע"ד עבודת האבות, דאף שהיו למעלה מעולם, הרי עבודתם היתה הכנה – מעשה אבות סימן לבנים – לעבודת הבנים (ראה לקו"ש ח"ו עמ' 238), שהתחלתה היא עיקר בספר שמות*, שבו ע"ד יצי"מ (לידת עם ישראל) ומתן תורה וכו' (כדלקמן בפנים). וראה תו"ח (לך פד, א ואילך. ח"ש קלה, ב ואילך) שספר בראשית הוא "שרש ומקור למצות שיכתבו בס' שמות ושאר הספרים".

*] ובלשון רש"י (ר"פ בראשית), שהתחלת התורה היא ע"ד כח מעשיו הגיד לעמו ("בראשית ברא אלקים גו"), ואח"כ ע"ד המצוות, (החל מ) "החודש הזה לכם" (שבספר שמות)].

13) משא"כ אצל האבות לא היה שייך גלות – ראה לקו"ש ח"ו שם.

פורים ולקיחת משקה

להתוועד ולא לשתות

יהודים משלמים מספיק עבור אתה הראת והיום הרי זמן שמחננו, יש לקחת משקה, אבל כל השנה לא צריך לשתות משקה. הרשב"ץ ז"ל ור' הענדל מפעלעשעניץ נהגו בכל ליל ו' פרשת משפטים להתוועד. [מורי הרשב"ץ בא לליובאוויטש ביום ו' פרשת משפטים תר"ח, היה קורא את היום הזה יום הולדתו... (היום יום)]. לקחו בקבוק משקה ומלאו שתי כוסיות, ועל זה התוועדו לילה שלם ולא שתו מהמשקה. אלא לשתות משקה צריך רק בשמחת תורה, י"ט כסלו ופורים.

(ספר השיחות תר"פ-תרפ"ז, ליל שמחת תורה תרפ"ב, עמ' 29)

יכול להיות קל יותר

אנו ניקח משקה, ושהמשקה 'ייקח' (יחדור) אותנו, אם כל ישראל יהיו בהתאחדות בחיצוניות כפי שבפנימיות - היה ניתן לשאת את הגלות, גם כאשר הגלות קשה מנשוא, היה אבל ניתן לשאת זאת באופן קל בהרבה, כי בפנימיות כל יהודי קשור יחד, אחד עם השני.

(שם, פורים תרפ"ג, עמ' 45)

לנצל יום אחד בשנה

אם שמחת תורה היה בכל יום, ורק יום אחד בשנה חול, הלא היה זה טוב.. אבל כששמחת תורה הוא יום אחד, וי"ט כסלו הוא יום אחד, ופורים יום אחד, הרי זה לא מספיק. אלא צריך הרי שזה כן מספיק. צריך לדאוג שכל מה שדובר ייקלט בפנימיות, ושיפעל על כל השנה.

(שם, סעודת פורים תרפ"ה, עמ' 81)

שלוש סיבות להתעסק עם עצמו קודם...

...אחר שישבו לסעודה אמר לר' יצחק מתמיד: דאג לתת לקהל משקה, כי סומכים על היושר שלהם והם לא לוקחים. אמר ר' יצחק: אם לבד לא ראויים, צריך להתעסק עם עצמו או עם הזולת? והשיב כ"ק אדמו"ר: על עצמו הלא זה חיוב, והשני זהו הידור. כאשר מתעסק עם עצמו פועל הדבר ממילא גם על הזולת. בנוסף, הרי לעצמו הוא קרוב, תמיד הוא בנמצא, אך את השני צריך לחפש. ועוד טעם, את עצמו הלא הוא ודאי מכיר טוב, מה שאין כן - את הזולת.

(שם, עמ' 83)

מדוע לוקחים משקה?

אחר כך אמר למסובים: קחו משקה, כי עכשיו זהו הזמן, מחר כבר מאוחר. אי אפשר לומר שמחר לא ייקחו כלל משקה. שמעתי מזקני החסידים שלושה טעמים על לקיחת משקה: (א) כמו סוטה. (ב) כשם שבשחיטה משקים את הבהמה כדי שיהיה ניתן להוריד בקלות את העור... (ג) יש להשקותו כדי שלא יבלבל את המוח.

(שם, עמ' 84)

* * *

וסך־הכול של העבודה ב"ועשו לי מקדש"²².
- שבזה רואים בפשטות ובגלוי איך שהחשבון וסך־הכול בסיום התקופה (ספר שמות) בתורה מודגש בחלק התורה בסיום ספר זה (כנ"ל סוף סעיף א') -

כמודגש גם בשם הפרשה (שמורה על תוכן כל הפרשה) - "פקודי", כפירוש רש"י: "בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחושת ונמנו כל כליו לכל עבודתו". זאת אומרת: "פקודי" הוא לשון מניין וחשבון, ו"פקודי המשכן" הוא החשבון וסך־הכול של נדבות המשכן וכל כליו לכל עבודתו, כמפורט בפרטיות בהמשך הפרשה.

ונמצא, שבפרשת פקודי, בסיום ספר שמות - עושים חשבון וסך־הכול של כללות העבודה אודותיה מדובר בספר זה (החל מ"אלה שמות בני־ישראל הבאים מצרימה", יציאת מצרים, מתן־תורה, שהשלמות מכל זה הוא): "ועשו לי מקדש", בכדי שיהיה "ושכנתי בתוכם", דירה לו יתברך בתחתונים.

ומזה יש לימוד והוראה בנוגע לעבודתו של יהודי ב"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", בתוך כל אחד ואחד²³ - שבעמדו בסיום תקופה בתורה (שמסיימים ספר שמות), עליו לעשות ולמסור "פקודי המשכן" - חשבון וסך־הכול מכללות עבודתו בנתינה ומסירה (לנדבת המשכן), ובעשיית כל ענייניו הגשמיים משכן ומקדש להקב"ה דירה לו יתברך - חשבון צדק איך ובאיזה אופן התנהג בזה.

וזה צריך להיות באופן של "אלה פקודי"²⁴, "אלה" לשון גילוי - חשבון ברור ומדוייק, שרואים בגלוי ויכולים להראות באצבע ואומר (זה, ובלשון רבים) - "אלה פקודי המשכן" מהמשכן לה' שהיהודי עשה.

22) ויש לומר שיש בזה גם חידוש לגבי העבודה ד"ועשו לי מקדש" בפרשיות שלפנ"ז (לפני החשבון וסך־הכול) - ראה לקמן בגוף השיחה ס"ו.

23) ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך עה"פ תרומה כה, ח קרוב לסופו (ד"ה עוד יתכן). של"ה סט, א. א. רא, א. שכה, ב. שכו, ב.

24) ולהעיר שכן נקראת הפרשה ("אלה פקודי") בסידור הרס"ג (סדר קריאת התורה) וברמב"ם (ב"סדר תפילות" שלו) בסו"ס אהבה (בסופו).

ד. [...] כאשר מגיעים לסיום הספר - לאחרי שכבר עשו העבודה של כל ספר שמות, עד לסיום שבזה - "אלה פקודי המשכן", החשבון וסך־הכול של כל העבודה (כפי שעושים בסיום כל תקופה בחיים כנ"ל), וגם הקמת המשכן בפועל - אפשר לחשוב שבזה כבר גמרו, ועכשיו ניתן "לנוח".

על זה ישנו הלימוד מהפסוק האחרון ופירושו רש"י בסיום הפרשה והספר - שהסיום וסך־הכול צריך לעורר עלייה נעלית יותר, שלב חדש בעבודתו [כמו כל סיום בתורה וקדושה, שאינו רק סוף המדריגה שלפני זה, אלא גם הכנה, המביאה למדריגה חדשה ונעלית יותר²⁵]:

בסיום הפרשה (לאחרי שהתורה מספרת ש"לא יכול משה לבוא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן גו") נאמר²⁶: "ובהעלות הענן מעל המשכן יסעו בני־ישראל בכל מסעיהם גו', כי ענן ה' על המשכן יומם גו' לעיני כל ישראל בכל מסעיהם".

וצריך להבין²⁷: מהי השייכות שבין סדר המסעות (שדווקא "בהעלות הענן גו' יסעו גו'") עם תוכן הפרשה כאן, המדובר אודות השראת השכינה במשכן²⁸?

ויובן על־פי דברי רש"י בסיום הפרשה: "בכל מסע שהיו נוסעים היה הענן שוכן במקום אשר יחנו שם, מקום חנייתן אף הוא קרוי מסע כו', לפי שממקום החניה חזרו ונסעו לכך נקראו כולן מסעות".

התורה מוסיפה אודות עניין המסעות (לאחרי שמדובר אודות השראת השכינה במשכן) בכדי ללמד, שאפילו בחנייתן, חניה על־פי תורה, ועד ש"כמאן דקביע להו דמי"²⁹, ויתירה מזה - "היה הענן שוכן במקום אשר יחנו שם" (עד בחינת הכתר במהותו ועצמותו) - הייתה יכולה להיות קא־סלקא־דעתך, לכאורה, להישאר באותו מקום

25) ולכן בסיום תושב"כ (בשמח"ת) "מתכיפין התחלה להשלמה". וכן נוהגים בסיום הש"ס וכיו"ב. וכנוסח סיום הש"ס - "הדרן עלך כו'".

26) מ, לו ואילך.

27) ראה גם לקו"ש חט"ז עמ' 457 ואילך.

28) עניין זה שייך לכאורה בפ' בהעלותך ששם מסופר בארוכה אודות סדר המסעות.

29) עירובין נה, ב.

ולנוח, כי הגיעו לתכלית השלימות; מלמדת אותנו התורה, (גם בשעת החניה צריך לדעת ש)אחר-כך יהיה "ובהעלות הענן גו' יסעו גו'", צריך להמשיך בנסיעה ועלייה למדריגה נעלית יותר.

ויתירה מזה: עד כדי כך מוכרח עניין הנסיעה, שגם "מקום חנייתן אף הוא קרוי מסע, לפי שממקום החניה חזרו ונסעו לכך נקראו כולן מסעות": גם בשעת החניה עצמה – ובכל החניות ("כולן") – חניה קטנה או חניה גדולה, אפילו החניה האחרונה מעבר לירדן, גמר המסעות במדבר, ומתיישבים כבר בארץ-ישראל, ארץ נושבת³⁰ – צריך יהודי להרגיש "שממקום החניה חזרו ונסעו", ועד שהחניה עצמה, "קרוי מסע", כי היא (לא חניה, סוף, אלא) מקבלת תוכן הנסיעה (להמשיך לעלות).

והטעם על זה הוא – כי זה "חנייתן", חניה של יהודי – שנדרש ממנו שתמיד יהיה מהלך, מחיל אל חיל, ועד – בהליכה אמיתית שהיא שלא בערך. מזה ישנו גם הלימוד בחיי היום-יום של יהודי: אפילו כאשר יהודי נח – ועל-פי תורה צריך לנוח מזמן לזמן³¹ – צריך (בשעת מעשה) לדעת ולהרגיש שמזה צריך להיות "חזרו ונסעו", למעלה יותר, עד שבחניה עצמה נרגש שהיא (חלק מ) נסיעה³².

ה. מזה מובן גם בנוגע לעבודה בסיום ספר שמות: לאחר שסיימו את עבודת עשיית והקמת המשכן, כולל החשבון וסך-הכול ("אלה פקודי המשכן") שבא בסיום תקופה זו, וכבר נפעל "כבוד

(30) בשלח טז, לה.

(31) וכנראה בפועל בטבע בני אדם, שצריכים לנוח בכל יום (ובפרט לאחר יגיעה גדולה). ובפרט ע"י השינה – דבר המוכרח ע"פ טבע (עכ"פ בתוך שלושה ימים – ראה רמב"ם הל' שבועות פ"ה ה"ב). וראה רמב"ם הל' דעות (פ"ד ה"ד). ש"ד ל' לאדם לישן כו' שמונה שעות.

(32) להעיר מסיפור ופתגם הרב המגיד: בבית הוא בכלל באופן אחר, ולכן הנהגתו ואופן דירתו בעוה"ז הייתה באופן עראי, כמו באמצע הדרך (לקו"ד ח"ב ריד, א. עיי"ש). וראה אוה"ת וישלח רכט, ב (ועד"ז שם וישב רסזא) מכד הקמה ערך גר: וכשם שגולה מעירו לעיר אחרת יקרא גר כן מצינו שהצדיקים נקראים גרים, לפי שאין מחשבין העוה"ז לכלום ואין דירתן אלא עראי.

ה' מלא את המשכן" – ישנו מיד הלימוד, שביחד עם זה אין צריך להישאר (חניה), אלא צריך להיות מיד מסע ועלייה, שלב חדש במדרגה – ספר חדש בתורה (ספר ויקרא), ויתירה מזה: עניין זה עצמו "מכריח" ודוחף את בני-ישראל לעלות וליסע הלאה – "ובהעלות הענן גו' יסעו".

כפי שהיה כאן בהמשך המאורעות גופא: בגלל זה ש"כבוד ה' מלא את המשכן" לא יכול משה לבוא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן, כי "שכן עליו הענן" הוא "המשכת והשראת אור אין-סוף ממקום עליון ונורא מאוד שנאמר בו ישת חושך סתרו כו' שלא שייך בו שום גילוי השגה כו"³³; ולאחרי זה – בהתחלת ספר ויקרא – הייתה עלייה למדריגה נעלית יותר, שעל-ידי ויקרא אל משה – כי על-ידי הקריאה נפעל ש(יוכל ל)היכנס באוהל מועד³⁴, ולקבל את הגילוי גם מבחינת ישת חושך סתרו, מספירת הכתר, שעל זה מרמז האל"ף דויקרא (אל"ף אותיות פלא – בחינת הכתר), על-כל-פנים כפי שזוה"ב אל"ף זעירא³⁵.

ויש לומר, שזה נעשה אחר-כך כלי לקבל גם מהכתר במהותו ועצמותו³⁶. והכלי לזה הוא על-ידי זה שאצל משה היתוסף (לאחרי השלימות שלו בהקמת המשכן) תכלית הביטול (ש"לא יכול לבוא"), בבחינת אל"ף זעירא, שהיה אצלו "לב נשבר ונדכה" ו"הגיע לדרגא הכי נעלית בענווה, (לכן) נאמר ויקרא עם אל"ף זעירא³⁷. ולכן הרי זה – ה"דכא ושפל רוח" – היה

(33) לקו"ת ר"פ ויקרא (א, א).

(34) תנחומא ר"פ ויקרא (א' וח'). זהר שם (ג, ב). תנחומא בהעלותך ו. ועוד. וראה לקו"ת שם פ"ב (א, ב).

(35) הארת כתר כמו שנמשך למטה על-ידי צמצום – לקו"ת שם, סע"ב.

(36) שהרי אל"ף זעירא ("שהוא בחי' אלף ופלא ממש כמו האלף רברבא כו' והוא בחי' יחיד ממש אלא שמצמצם שכינתו כו" – אוה"ת ויקרא עמ' ריח ואילך) "הוא הארה והמשכה שמבחי' כן שכן עליו הענן דישת חושך סתרו" (לקו"ת שם ספ"ג – א, ד). וראה לקו"ת שם (סע"ב), ש"נמשך לו הארה שעל-ידי זה יוכל אחר כך לבוא אל אוהל מועד אשר שכן עליו הענן" – והרי (בפס"מ) ענן זה הוא אותו הענן שלא יכול לבוא אליו קודם הקריאה.

(37) תורת אדה"ז – נדפסה בס' השחות הש"ת עמ' 68. הובא ונתבאר בלקו"ש ח"ז עמ' 1 ואילך.

בשל טרדותו ביקש הלה להפסיק את התעסקותו בענייני המוסד, מה גם שאין זה מוסד של חב"ד. תגובת הרבי הייתה בערך כדלהלן: בוודאי שאין להפסיק העזרה למוסד, כי עצם קיומו הוא חיוני וצריך להמשיך לסייע לו. וביחס למה שאמרת שזה לא 'חדר' של חב"ד, על כל פנים זהו 'חדר' שלומדים בו תורת משה... (תשורה סוסובר ל"ג בעומר תשע"ה).

בעקבות אדמו"ר הזקן

מפורסמת התבטאותו של הרבי באגרת מיום ג' אייר תשי"ב (אגרות-קודש כרך כ"א עמ' קנה):

אם ברצוננו או שלא ברצוננו הנה אנחנו ממלאים מקומם של חסידי חב"ד בדורות שלפנינו ולפני פנינו עד הדור דיעה של חסידי כ"ק רבינו הזקן מייסד תורת חב"ד.

גם במאמרו הראשון באתי לגני יו"ד שבט תשי"א (אות ח') קובע הרבי:

וזה תובעים מכל אחד מאתנו שידעו שנמצאים בדור השביעי, שכל מעלת השביעי הוא שהוא שביעי לראשון...

בהזדמנות מסויימת בשנת תשל"ג (אגרות קודש כרך כ"ח עמ' רפט) הביע הרבי את מורת רוחו מכך שפרסום אודות פעילויות חינוך עם ילדים קטנים כלל פרס של כדור רגל, ובין השאר כתב:

הכלו [=נגמרו] כל שאר הדברים [=פרסים] שבאה"ק [שבארץ הקודש ת"ו??!!]

האמנם אף אחד מכל אלו שדנו בזה – לא עלה בדעתו ספק שאפשר שפרס השייך למבצע חב"ד ואדה"ז אפ"ל [אפשר להיות] אופנים וסוכריות וכו' אבל לא כדור רגל.

עד כדי כך הגיעו הדברים, שממזכירות הרבי ביקשו ('ימי תמימים' כרך וא' עמ' 186): "למסור לר"י שי' ליבוב... שכ"ק אדמו"ר אינו גורס את הפרס של כדור-רגל, העיקר שבעיקר להשמיד המודעות שנדפסו (מה שהופץ כבר אבוד) ובאופן שקט שלא יתנו לילדים את הפרס הזה. ולהבא שידעו את יחסו של כ"ק אדמו"ר שליט"א בזה". בכרוז אודותיו נכתב המענה לא נזכר כלל אדמו"ר הזקן. אלא בראשו נרשם: "של"ה – שיעורי לימוד התורה – על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש". ומובנת כוונת הרבי "שפרס השייך

למבצע חב"ד ואדמו"ר הזקן", כלומר שהרבי הוא ממשיכו של אדמו"ר הזקן.

הקופסה, ומה שבתוכה...

הרה"ג הרה"ח רבי אברהם רוגונסקי ע"ה שימש ברבנות באחת העיירות ברוסיה. עד יום פטירתו זכה לשאת עמו קופסת כסף שקיבל בירושה מסבי סבו, בן אחר בן. הקופסה הזו – על פי הצוואה – היתה של אדמו"ר הזקן. כאשר נודע הדבר להרה"ח ד"ר חיים לייב איטקין (ז"ל), סיפר על כך להרה"ג הרה"ח ר' ארי' לייב קפלן (ז"ל) מצפת שהציע למשפחה למסור את הקופסה במתנה לרבי. אכן, בכוא העת בתקופת החגים של חודש תשרי תש"ג, מסר הפרופסור גוכברג (חתן הרב רוגונסקי) את הקופסה לרבי. הרבי הגיב ואמר (לפי 'כפר חב"ד' גליון 401 עמ' 43):

זוהי קופסה מאדמו"ר הזקן, ואדמו"ר הזקן חיבר ושולחן-ערוך, שצריכים להתנהג על פיו... בהמשך העניק הרבי לו ולרעייתו שלושה שטרות לצדקה לכל אחד.

משפחה אחת

אחד מפצועי מלחמת יום-הכיפורים היה צבי שפיר, בנו של האלוף הרצל שפיר הנ"ל. אמו של החייל, מרת אורה, כתבה על-כך לרבי וציינה: "בזכות שהננו בני משפחה אחת, משפחת אדמו"ר הזקן בעל התניא והשו"ע" (כך בציטוט במכתב הרבי מיום ט"ז כסליו תשל"ד – אגרות קודש כרך כט עמ' מט). גם אל החייל הפצוע כתב הרבי במכתב (שם עמ' נ):

אף על פי שאיני מכירו אישית, אבל על פי מכתב אמו תחי' – הרינו בני משפחה אחת, משפחת אדמו"ר הזקן בעל התניא והשולחן-ערוך, מייסד שיטת חב"ד, ועל פי מה שכתבה אלי גם אודותיו הריני כאילו מכירו...

בג' אדר תשל"ד (שם עמ' צט) כתב הרבי שוב לאם:

ובעת רצון אזכיר עוד הפעם את צבי שליט"א על ציון ראש משפחת צאצאי אדמו"ר הזקן בדורנו... והכוונה כמובן ל'ציונו' הקדוש של כבוד קדושת אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע.

הכל, אולם הפצת הקונטרס היא עבודה רבה – נא להודיעני אם אתה יכול לעשות משהו להפיצם באירופא, כן ישולחו בארץ הקודש”.

מה חיילים מבקשים באמת?

”בנה שי’ הגין על עמנו ועל ארצנו הקדושים ועל ידי זה על אחינו בני ישראל בכל מקום שהם”, כך כתב הרבי לאמו של פצוע צה”ל במלחמת יום הכיפורים (אגרת קודש כרך כט עמ’ מט) – ראה להלן הסיפור המלא. בהתוועדות י”ט כסלו תשל”ד שוחח הרבי בהרחבה אודות אנשי צה”ל, ובין השאר התבטא (שיחות קודש תשל”ד כרך א’ עמוד 149): כשמדברים אודות מצב הרוח, תוקף רוח, אמונה בה’, ובטחון וכיוצא בזה, העניקו לכך שם (שמקורו בתרבות הגויים) מוראל, אשר גם להצלחת פעולות בכלי הנשק נדרש מצב רוח כדבעי. הם – חיילי הצבא מבקשים שישגרו להם – לא זמרים, ולא כאלה המכונים ”בדרנים” (שמדברים דברי ליצנות וענינים שאין בהם תוכן), אינם אלא מבלבלים את הראש כדי שלא יחשבו על ענינים של תוכן, אלא – אנשים שישוחחו עמם על ענינים של משמעות ותוכן באופן שיהיה זה בבחינת ”טופח על מנת להטפוח”, שאחרי שיעזבו ישארו פרותיהם ופירות פירותיהם – כלומר יעניקו להם ’החומר’ שיהיה להם עם מה להתבונן ולהפיק תוכן שיוכלו ללכת ולהתעלות ”מחיל אל חיל”...

מן הראוי לציין כי מספר ימים קודם לכן, בט”ו כסלו תשל”ד, דיווח הרב אפרים וולף לרבי: ”ביום ו’ ישבתי עם... בעניין סידור פעולות אנ”ש בין החיילים. היו הרבה דרישות מנקודות שונות שביקשו שחב”ד יבואו אליהם לפעולות, וקצין חינוך ראשי של הצבא ביקש, שעיקר הפעילות עכשיו יתרכזו בצד של אפריקה, כי שם המוראל ירוד מאד, וכפי הסבר? שהם בעצמם בין החיילים... שהחיילים תובעים שיבואו אליהם מחב”ד כי הם מואסים בדרנים וכו’.

לפני מספר ימים קראו לר’ שלמה שי’ מיידנצ’יק מטעם קצין חינוך ושם מסרו לו הדברים. על סמך זה הוחלט לשלוח ביום ג’ לפנות בוקר 2 אוטובוסים עם כ-90 איש למשך יומיים לצדה המערבי של התעלה. והננו לבקש ברכת כ”ק אדמו”ר שליט”א

שהפעולות יהיו בהצלחה”.

על הצלחת הפעולות יעיד המכתב הצבאי להלן – מסמך המסווג כ’מוגבל’ ד.צ. 1495; חינוך, מנ”2-1199: בחודש טבת תשל”ד (4 ינואר 1979) כותב סגן אלוף יצחק גולן ששימש כקצין חינוך פיקודי: ”לכבוד חברי כפר חב”ד היקרים! (לידי מר מדנצ’יק), בשם פקוד הדרום והחיילים החונים במרחבי סיני ובארץ גושן, ברצוני להביע בזאת את תודתנו העמוקה והערכתנו הרבה על האורה והשמחה שהבאתם לנו בחג החנוכה. למרות קשיים אובייקטיביים של אירוח שהיה לנו, הרי שלא התלוננתם. עקשנותכם להגיע לכל חיל וחיל בחזית עודדו אותנו והקלו עלינו את המלאכה. רישומכם יישאר חרוט בלבנו ומלאכת הקודש בה הנכם עוסקים יש בה משום דוגמא ומופת לרבים אחרים. ”אנא, העבירו תודתנו לכל מי שלקח חלק במבצע אדיר וחשוב זה. היו ברוכים וישר כוחכם! יצחק גולן סא”ל, קצין חינוך פיקודי”.

לא ללחוץ...

בנו של האלוף הרצל שפיר נפצע קשה במלחמת יום הכיפורים. אמו, מרת אורה, עמדה בקשר עם הרבי שעודדה, וכן גם את הפצוע עצמו.

מר הרצל שפיר עצמו, לא הרגיש נוח לכתוב לרבי. לעומתו, הרגישה אשתו שלא בנוח מן העובדה שהרבי כלייך מתעניין בהם, ואילו בעלה אינו מתייחס. לכן ניסתה האשה ללחוץ על בעלה לכתוב לרבי, אך ללא הועיל. לבסוף כתבה על כך בעצמה לרבי, והרבי הגיב (אגרות קודש כרך כט עמ’ ק):

במענה לכתבה – בבקשה שלא ללחוץ כלל על בעלה שי’ שיאשר מכתבי ויכתוב לי וכו’, ועל ידי מכתבה – הרי זה ממש כאילו כתב הוא גם כאן. ודיו הטרדות שיש לו בתפקידו האחראי (חוששני אשר די והותר).

לומדים תורת משה...

מעשה בחסיד חב”ד בעל צדקה שעזר בגופו ובממונו להקמת תלמוד תורה חרדי בעיר מגוריו. עברו שנים המוסד קם ועמד על רגליו, אך עם הזמן

הכלי ל”מרום וקדוש אשכון”³⁸ – עצם הכתר³⁹, מרחב העצמי⁴⁰, שהוא גם כמו נקודה (זעירא), למעלה מגילוי והתפשטות⁴¹.

1. מזה גם הלימוד בנוגע לכל אחד ואחד – כי ”התורה היא נצחית ושייך בחינות אלו גם עכשיו”⁴², ובפרט מצד ”בחינת”⁴³ אתפשטותא דמשה בכל דרא (ש)היא בחינת הביטול שיש בכל אדם שהוא מבחינת משה – שעלידי העסק בלימוד התורה – ”ממשיך”⁴⁴ מבחינת המקיף דישת חושך סתרו שהוא חושך והעלם בבחינת אור וגילוי, ועל זה נאמר ותורה אור, להיות אור אין-סוף שורה למטה כמו למעלה כו’, שמעצמות המקיף מאיר הארה גדולה ועצומה בבחינת פנימית כו’”.

ובפשטות: כל אחד ואחד (עלידי משה שבקרבו) בכל זמן ובכל מקום, גם בזמן הגלות⁴⁵,

(38) ישעי’ נו, טו.

(39) ע”ד הדרגא העליונה שבשער הנו”ן, פנימיות הכתר (ראה אוה”ת שם עמ’ ריז, שלמעלה מהדרגא בשער הנו”ן ששייך למ”ט שערים (ראה לקו”ת במדבר יב, א ואילך). ואף שנתבאר לעיל, שע”י ”אלה פקודי” מגלים בחי’ ”אחת” (שחסר מהבריאה), היינו שער הנו”ן – הרי מובן שגם בדרגא העליונה בשער הנו”ן עצמה ישנם כו”כ מדריגות.

(40) ראה גם שיחת יום ג’, אדר”ח שני תשמ”ט ס”ז.

(41) ע”ד הענין ד”מטבע של אש”, צדקה בטרתה, שהיא למעלה מכל גדר ציור כו’ – כמשנ”ת לעיל (קונטרס משיחת

ש”פ תשא תשמ”ט).

(42) לקו”ת שם רפ”ד (א, ד).

(43) שם (ב, א).

(44) שם (א, ד ואילך).

(45) ואדרבה: בזמן חושך הגלות (ובפרט בעקבתא דמשיחא) נותנים מלמעלה כוחות נפלאים, כדי לעמוד נגד הגזירות כו’ שבגלות. ובפרט בדורות האחרונים, שכבר נגמרו לגמרי כל הגזירות (ולא יהיה עוד – שערי תשובה (לאדהאמ”צ) ח”א ה, ב). וישנם רק הכחות נעלים והעליות (שבאו ע”י הירידות).

יש בכוחו שיינגלו אליו הגילויים הכי נעלים, ואין הדבר תלוי אלא ברצונו – להסיר ההסתר של הנפש הבהמית⁴⁶, עלידי הוספה בעבודתו בתורה ומצוות – הקב”ה מגלה לו העניינים הכי נעלים [וברור שבכל מסיבה של ריבוי יהודים – ישנם כמה וכמה שיש להם גילויים הכי נעלים], ואפילו באם לא מרגישים⁴⁷ – אין זה משנה המציאות⁴⁸, ועד שפועל עליו גם בגשמיות.

– ה’ יתברך יעזור, שאצל כל אחד ואחד יתגלו גילויים הכי נעלים, עד בחכמה, בינה, דעת שלו, ובמדותיו, עד במחשבה, דיבור ומעשה, ונזכה גם להרגישם – אפילו באם לא מבינים אותם, כידוע שלפעמים מרגישים שמתעלים למדרגה נעלית ולא מבינים איך ”הגיעו” לשם לאחר שיש לא לזה הכנות – גילוי ואתערותא דלעילא מבחינת מקיף דמקיף (שלמעלה אפילו מאתערותא דלעילא הבאה עלידי אתערותא דלתתא), מעין, או על-כפינים על-דרך, הגילוי ד”ויקרא אל משה”⁴⁹.

(קטעים משיחות שבת פרשת פקודי, ד’ באדר שני ה’תשמ”ט; התוועדות תשמ”ט, כרך ב, עמ’ 408-400 – תרגום מאידיש)

(46) וראה לקו”ת שם (ב, א).

(47) וע”ד כמה סיפורי מחז”ל – שהיו כו”כ שנתגלה אליהם אליהו ולא ידעו מזה (עד לאחר זמן).

(48) וע”ד המשל הידוע מהחכמים היושבים בעגלה, דאף שהטוס חושב אודות התבן, והבעל-עגלה חושב ע”ד פרנסתו ופרנסת ב”ב – אין זה משנה אמיתית ההבנה והעניין שבדברי החכמים היושבים בתוך העגלה (ראה שיחת ליל ש”ק פ’ תשא תרפ”ח (נדפסה בהוספות לסה”מ תרפ”ח ס”ע רג ואילך). וראה שיחת ש”פ וארא תשמ”א. ועוד).

(49) ראה אוה”ת ויקרא שם. ד”ה ויקרא תרע”ח. תש”ה.

"מביא גאולה לעולם"

גאולת כל העולם כולו

ישנה משנה מפורשת שבה מוזכר עניין הגאולה: "הא למדת, כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם" (אבות פ"ו, ו).

וצריך להבין: ...כאשר ה"בן עשר למשנה" לומד פיסקה זו – מתעוררת אצלו קושיא עצומה: זה כבר ריבוי פעמים שאמר עניני תורה בשם אומרו – בשמו של ה"מלמד", ומכיוון ש"כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם" – כיצד יתכן שלאחרי כל זה נמצאים עדיין בחשכת הגלות!?

ואין לומר שהכוונה בזה לגאולה פרטית כו' – שהרי מפורש במשנה "מביא גאולה לעולם", היינו גאולת כל העולם כולו. וכמו כן אין לומר שהכוונה בזה ל"עולם קטן זה האדם" – שהרי התנא מביא ראיה לדבר, "ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי", ושם מדובר אודות גאולת פורים – גאולת כל בני־ישראל שהיו בכל המדינות של המלך אחשוורוש מהודו ועד כוש – כל העולם כולו! והביאור בזה . . בפנימיות העניינים:

"האומר דבר בשם אומרו" – קאי על הקב"ה "נותן התורה", שהוא זה שאמר ונתן את כל ענייני התורה – "אחת דיבר אלקים גו". וזהו "האומר דבר בשם אומרו" – שכאשר יהודי לומד תורה צריך להיות ניכר בלימודו שזוהי תורתו של הקב"ה – "בשם אומרו".

...וממשיך במשנה "כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם":

"עולם" הוא מלשון העלם והסתר, היינו שמציאות האלקות היא בהעלם והסתר, שהרי במציאות העולם לא רואים אלקות בגלוי . . ומובן, שמעמד ומצב זה הוא עניין של גלות.

וזהו "כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם" – היינו שכאשר לימוד התורה שלו הוא באופן שניכר שזוהי תורתו של הקב"ה, "בשם אומרו", הרי הוא ממשיך אלקות בעולם, ועלידי זה "מביא גאולה לעולם" – תמורת הגלות דהעלם והסתר העולם.

ביטול ה"אסתר" עלידי הנהגת "מרדכי"

וממשיך במשנה "שנאמר ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי":

"אסתר" מרמז על העלם והסתר דאלקות במציאות העולם, כמאמר רז"ל "אסתר מן התורה מנין שנאמר ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא".

ו"מרדכי" קאי על כל אחד ואחת מישראל – "עם מרדכי", מכיוון שהנהגתו היא בדוגמת הנהגתו של מרדכי, אשר "לא יכרע ולא ישתחוה".

וזהו מה שכתוב "ותאמר אסתר למלך (מלכו של עולם שאחרית וראשית שלו) בשם מרדכי" – שעלידי עבודתם של בני־ישראל "עם מרדכי", שעומדים על כל עניני התורה ומצוותיה בתוקף המתאים ד"לא יכרע ולא ישתחוה", מתבטל ההעלם וההסתר שבמציאות העולם, ונמשך גילוי אלקות – "מלכו של עולם" – בעולם כולו.

והדיוק הוא – "ותאמר אסתר למלך גו", היינו שההסתר גופא [אומר למלך מלכו של עולם] נהפך לקדושה, ועלידי זה נפעל העניין דיתרון האור מן החושך ויתרון החכמה מן הסכלות.

(התוועדיות תשמ"ג כרך ד, עמ' 1782-1793)

רועה ישראל

כשהרבי ביקש למסור ד"ש לירושלים • הכללים שהכתיב הרבי

לפרסום תורתו בצורה מעובדת • החיילים רוצים רוחניות ולא

"בדונים", העלאת מצב הרוח דווקא על ידי דברי תוכן ומשמעות

– תבע הרבי בעקבות מלחמת יום־הכיפורים • מכתב הוקרה מרגש

מהפיקוד הצבאי ל"חברי כפר חב"ד" ... • לעזור גם למוסד הלא חב"ד"

ביקור עיתונאי

ב'אוצרות ליובאוויטש' מחורף תשכ"ד מתואר: "[ר'] ש"א [=שמואל אבידור] היה ב'יחידות' ארוכה בנושאי הכלל והפרט".

כנראה על אותה תקופה כותב הרב ישראל לייבוב להר' טובי' נ"י בלוי (במכתב מ"ב כסלו תשכ"ד): "מר שמואל אבידור חזר. לפני נסיעתו היה על יחידות אצל אדמו"ר שליט"א שאמר לו בין השאר שימסור ד"ש בירושלים". ומוסיף רי"ל: דברתי איתו שניסע ביחד לירושלים ושם ניקח את הרב עזריאל זעליג סלונים ואת ר' טובי', וכדאי מאוד שיהיו עוד כמה מאנ"ש וניסע להר ציון ונקח שם מעט משקה של כ"ק אד"ש, ויבא גם הצלם פריידין ויקח תמונות מהתערוכה ויכתוב מאמר על התערוכה ב'פנים אל פנים'.. עליכן תראה להכין אנשים שיהיו מוכנים...".

זהירות בהדפסת תורת הרבי

בקץ תשמ"ג החל הרה"ג הרה"ח איסר זלמן וייסבערג (אז מתמימי 770) בפרסום חוברות "חידושים וביאורים" על פרשיות התורה מחידושי כ"ק אדמו"ר. חוברת ראשונה הופיעה לפרשת שלח. וכך הוא כותב לאחד מידידיו (השליח הרה"ג ר' צבי וילהלם מנתניה, באותם ימים שליח כ"ק אדמו"ר לשיבת ליובאוויטש בלונדון): "לפרשת שלח שנה זו, הוצאתי לאור הקונטרס

הא' מחידושי כ"ק אדמו"ר שליט"א בסגנון ה"לומדים", לא הבאתי שם אומרו מוטעמים מובנים, אבל כמעט כולם תפסו שזה שייך לליובאוויטש. שמעתי מהרבה בליקוואד, תורה ודעת, מיר ועוד, שנהנו מזה.

כתבתי פתק לכ"ק אד"ש והסברתי כוונת העניין ואופן הכתיבה וביקשתי הסכמה. קיבלתי מענה בזה הלשון:

בכלל נכון הדבר וטוב

אבל למה יהיה על אחריות יחיד

וטוב ומתאים שיהי[ה] עלי־כל־פנים ג' מתאימים

– להענתקה מאידית כדבעי הגה[ה] וכו' –

כן – אין מוזכר כלל של מי זה!

הרושם שנאמר (נכתב) בשנה זו!

כן מובן שאין להכניס בפנים מה שלא אמרתי

(וגם בהערה בשוה"ג [=בשולי הגליון] צ"ל

[=צריכה להיות] זהירות מה לציין ומה שאינו מתאים

"...החלטתי, אפוא, שיתר טוב לילך בגילוי

[לפרסם שזהו מתורת הרבי]... וגם כתבתי שמי

וכתובת שלי שלא יחשבו שזה 'רשמי' לליובאוויטש.

מה שכתב רבינו 'לא להכניס בפנים וכו' – וגם

בשולי הגליון וכו', הדברים יובנו לך אחרי שתקרא

הגליון לפרשת שלח.

"בנוגע לה'ג' מתאימים' – הרבנים לייבל אלטיין

ונחמן שפירא מגיחים הדברים קודם ההדפסה, גם

ביקשתי מהתמימים הנעלים שלמה סגל ואליעזר

ברוד שי' לסייע והסכימו – ונראה אם הם יכולים.

"בנוגע להוצאות, ה'ועד להפצת שיחות' מכסה